

Rapport

efter kvalitetsgranskning av
Rätten till utbildning i Kalix kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Kalix kommun

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Referenslista

Inledning

Skolinspektionen genomför under läsåret 2012–2013 en kvalitetsgranskning av *Rätten till utbildning - Grundskolans arbete för att främja närvaro och motverka frånvaro så att elever fullgör sin utbildning*. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9. Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Granskningen i Kalix kommun ingår i detta projekt. Kvalitetsgranskningen av rätten till utbildning omfattar cirka 20 skolor och huvudmän.

Huvudmannen Kalix kommun besöktes den 15 och 16 januari 2013. Ansvariga inspektörer har varit utredarna Karin Nilsson och Emma Steen. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor och huvudmän som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor och huvudmän. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Kalix kommun

Utbildningsförvaltningen i Kalix kommun ansvarar för förskola, förskoleklass, grund- och gymnasieskola, grundsärskola, gymnasiesärskola, kulturskola, vuxenutbildning, integration och arbetsmarknad. I kommunen finns en kommunal grundskola med inriktning årskurs 7–9. Denna skola, Manhemskolan som leds av en rektor och en biträdande rektor ingår i Skolinspektionens kvalitetsgranskning *Rätten till utbildning*. I kommunen finns även en fristående skola, Norrskenet med förskoleklass till årskurs 9. Inom utbildningsförvaltningen

finns även två förberedelseklasser för asylsökande och nyanlända barn och elever, en av dessa finns på Manhemskolan. Enligt huvudmannen finns det även många hem för vård eller boende så kallade HVB-hem i Kalix trots att det är en liten kommun. Dessa elever placeras även på Manhemsskolan.

Utbildningsnämndens vision är att skolan i Kalix ska vara en av Sveriges bästa skolor. Alla barn/elever ska ges bättre möjligheter att påverka sin arbetsmiljö och bli sedda. Ett prioriterat område är att minska ohälsa hos barn/elever och öka andelen elever som når utbildningsmålen samt att höja trivselfaktorn som bidrar till ett gott förhållningssätt och ökar kvalitén i undervisningen. Ökade kontakter med samhällets aktörer ska gälla för hela skolan.

I kommunen finns en central elevhälsa bestående av kuratorer, skolsköterskor, specialpedagoger och kuratorer, samt skolläkare och psykolog på timmar efter behov. På respektive skola finns ett elevhälsoteam som leds av rektor. När den egna kompetensen från elevhälsoteamen på skolan inte räcker till, genomförs utvidgade möten där den kompetens som behövs kallas in. Kommunens barn- och ungdomsmottagning kallar även till nätverksmöten med skolornas elevhälsoteam.

Samverkan sker i Kalix kommun med elevhälsan, socialtjänst och hälsosjukvård enligt samverkansdokumentet kallat Norrbus. Norrbus innebär gemensamma riktlinjer för att samordna insatser kring barn och unga och deras familjer som är i behov av stöd från flera aktörer. Målet för samverkan är att alla barn och unga ska ha stöd så att de kan fostras, bo och leva i sin familj samt kunna vara kvar i sin grupp/klass som de tillhör. Denna samverkan har bland annat fokus på förebyggande och tidiga insatser enligt fastställd samverkansrutin.

Kalix kommun är med i PSYNK-projektet samt före detta modellområde östra Norrbotten som projektet bygger på. PSYNK-projektet är ett treårigt arbete baserat på en överenskommelse mellan staten och Sveriges kommuner och landsting, om att förbättra och samordna insatser för att främja psykisk hälsa och effektivt möta och behandla psykisk ohälsa och psykisk sjukdom hos barn och unga. I projektet samordnas samhällets alla insatser med hjälp både från skola, socialtjänst och hälsosjukvård. Hjälpens ska vara lätt att hitta och ges i rätt tid. Arbetet fokuseras på de beståndsdelar som identifierades som centrala under föregångsprojektet modellområde som avslutades år 2011.

I Kalix kommun förekommer ströfrånvaro, och ett tiotal elever har långtidsfrånvaro. Huvudmannen har en samlad bild av elevers frånvaro i kommunens skolor, även vid den fristående skolan. Kommunens datarapporteringsystem är en stor hjälp i detta arbete och det finns väl fungerande rutiner. Huvudmannens definition av hög frånvaro motsvarar 20 procent och uppger att vid varje fall av frånvaro görs en individuell bedömning av orsaker, 10% kan vara hög frånvaro och 30% kan vara lite, beroende på orsak och verkan. Under de senaste två månaderna har huvudmannen fått anmälningar om totalt 13 elever med hög frånvaro från samtliga skolor i Kalix kommun. Vid elevärenden med hög frånvaro följer huvudman och rektor den fastställda planen för "Öka närvarorutiner" samt kommunens elevhälsoplan. Kalix kommun har inte haft något ärende med föreläggande av vite till vårdnadshavare gällande elevers frånvaro.

Resultat

Att främja närvaro

*Skollagen*¹ anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. För eleverna ska det finnas personal inom elevhälsan som arbetar förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot målen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*² innebär främjande insatser att skolan arbetar övergripande och förebyggande för att öka elevernas närvaro och minimera frånvaro i utbildningen. *Forskning och beprövad erfarenhet*³ pekar på att elevernas arbetsmiljö har betydelse för att motverka att frånvaro uppstår. För barn och ungdomar som lever i utsatta situationer är skolans arbete för att främja närvaro av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas huvudmannens stöd till skolorna i det främjande arbetet. Granskningen omfattar även förekomsten av samarbete mellan myndigheter och verksamheter gällande det främjande arbetet.

Huvudmannens främjande och förebyggande arbete

I intervju med huvudmannen för Kalix kommun berättar skolchefen att när kommunens tidigare tre årskurs 7–9-skolor blev till en satsades resurser på Manhemskolan. Den skolan har idag renoverats och moderniserats för att öka trivseln i skolan. Enligt skolchefen har kommunen en mycket kompetent och behörig lärarkår på Manhemsskolan.

¹ Skollag (2010:800)

² Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

³ Se referenslista

Kalix kommun arbetar på olika sätt med att främja närvaron och åtgärda frånvaron i skolan. Det finns fastställda planer "Öka närvaron-rutiner" och planen mot kränkande behandling och diskriminering. Skolchefen uppger att om alla elever trivs i skolan ökar förutsättningarna att de är där. Alla skolenheter utarbetar trivselregler där elever vårdnadshavare och personal är delaktiga. Samtliga parter är även delaktiga i framtagandet av planen mot kränkande behandling inklusive elevhälsan. Den främsta åtgärden är således att skapa en trygg och trivsam miljö samt att undervisningen är av god kvalité. Alla dessa faktorer påverkar och främjar närvaron.

Kalix kommun har anställt verksamhetsutvecklare i skolan, som på rektors uppdrag ska arbeta direkt tillsammans med pedagogerna i klassrummen med olika saker. Exempelvis läs- och skrivsvårigheter, matematik, NO och teknik, en individualisering av undervisningen men även trygghet och studiero som är en viktig del av att främja närvaron. Syftet med verksamhetsutvecklare i praktiken, som det kallas, är att utveckla verksamheten på många olika sätt, ett av sätten är att via verksamhetsutvecklarna stötta, handleda och ge feedback till andra pedagoger och arbetslag när behov av vägledning finns. Rektor ansöker om detta stöd hos huvudmannen.

Ytterligare en åtgärd som främjar närvaron är att elevhälsan redan när eleverna börjar i förskoleklass arbetar medvetet med förebyggande insatser. Exempelvis att det på många av kommunens förskolorna finns specialpedagoger. En annan medveten satsning kommunen har gjort är att de har minskat antalet elevassistenter och istället ersatt dessa med specialpedagoger. Enligt skolchefen finns det idag specialpedagoger på alla kommunens skolor. Skolchefen uppger vidare att hon har en fri resurs i form av en specialpedagog, att sätta in där behov uppstår, som kan handleda övriga specialpedagoger för att snabbt komma tillrätta med problem som visat sig.

Ytterligare en åtgärd som Kalix kommun satsat medvetet på för att främja närvaro är att många specialpedagoger sedan år 2009 får kompetensutveckling för barn i behov av särskilt stöd. Kompetensutvecklingen är inriktad mot barn med koncentrationssvårigheter, inlärningssvårigheter och beteendeproblem.

Kalix kommun samverkar med andra myndigheter för att främja närvaron. De arbetar med gemensamma riktlinjer för samverkan kring barn och unga med sammansatta behov, tillsammans med Norrbottens kommun och Norrbottens läns landsting, kallat Norrbus.

Tillsammans med rektorer och lärare har huvudmannen arbetat fram rutiner för hur man ska hantera frånvaro. Kalix kommun har dock inga tydliga gemen-

samma mål på huvudmanna eller myndighetsövergripande nivå med inriktning mot frånvaro. Skolchefen uppger dock att målet är så lite frånvaro som möjligt och att de arbetar aktivt enligt fastställda planer "Öka närvaron- rutiner" och planen mot kränkande behandling och diskriminering på skolnivå.

Skolinspektionens bedömning

Huvudmannen och skolan har ett väl fungerande samarbete, gällande det främjande arbetet för elevers närvaro.

Huvudmannen kan dock förbättra det främjande arbetet genom att utarbeta tydliga gemensamma mål på huvudmanna och myndighetsövergripande nivå med inriktning mot frånvaro.

Att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁴ anger att kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola fullgör sin skolgång. Huvudmannen ansvarar ytterst för att orsaken till elevens frånvaro utreds samt att åtgärder sätts in. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁵ bör huvudmannen ha en samlad bild av elevernas frånvaro. *Forskning och beprövad erfarenhet*⁶ pekar på att en elevs frånvaro kan bero på faktorer som är kopplade såväl till skolan som utanför skolan. För att kunna utreda och hitta fungerande lösningar för elever med hög frånvaro och komplex problematik måste det finnas en organisation för samverkan mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri.

Inom bedömningsområdet granskas huvudmannens ansvar för att ändamålsenliga åtgärder vidtas för elever med hög frånvaro samt att resultatet av insatta åtgärder följs upp. Vidare granskas hur huvudmannen bistår skolorna i komplicerade elevärenden och om det finns ett fungerande samarbete mellan myndigheter och verksamheter.

Huvudmannens utredande och åtgärdande arbete

I intervjuer med huvudmannen framgår att det förekommer både strö- och långtidsfrånvaro. Huvudmannen är väl informerad om de pågående elevärenden som finns på Manhemsskolan. Rektor rapporterar in till huvudmannen varje månad och de försöker tillsammans finna orsaker till elevernas frånvaro. Huvudmannen bistår skolan i komplicerade elevärenden vid hög frånvaro och medverkar till att ändamålsenliga åtgärder sätts in med rätt profession.

⁴ Skollag (2010:800)

⁵ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁶ Se referenslista

Huvudmannen har mycket god vetskap om vilka elever som är frånvarande på Manhemskolan och den fristående högstadieskolan i kommunen. Det finns utarbetade rutiner för närvarokontroll från huvudmannens sida i båda skolorna. All otillåten frånvaro anmäls till skolchefen en gång per månad. Vid upprepad frånvaro bifogas en redovisning om skolans åtgärder för hur de försökt hjälpa eleven och vårdnadshavare att komma tillrätta med frånvaron. Huvudmannen kontrollerar utöver detta varje termin frånvaron och rapporterar sedan vidare till utbildningsnämnden fyra gånger per år. Skolchefen uppger att hon således veckovis kan gå in och kontrollera hur frånvaron ser ut på samtliga skolor i kommunen och ta fram statistik på anmäld och oanmäld frånvaro på årskursnivå. Närvaro uppges vara ett prioriterat område i Kalix kommun.

Huvudmannen bistår rektor på skolan med hjälp till att överblicka frånvaron genom rapporteringsskyldigheten som rektor har, samt bistår med resurser från den centrala elevhälsan. Skolchefen uppger vidare att de har ett väl fungerande samarbete med barn- och ungdomspsykiatri och kallas ofta till deras samverkansträffar. Även samarbetet med polisen fungerar bra och de finns tillhands vid behov.

Samverkan med socialtjänsten upplevs dock som ett stort förbättrings- och utvecklingsområde, eftersom de idag upplevs som en egen myndighet med sträng sekretess där ingen samverkan sker mellan parterna. Huvudmannen uppger att det vore önskvärt att socialtjänsten även kallade skolans personal till samverkansträffar förutsatt att vårdnadshavarna tillåter det, eftersom skolans personal ser eleven dagligen. En förklaring som ges till att samarbetet inte fungerar är att det har varit stor personalomsättning på socialtjänsten och det har saknats såväl regelbundna samverkansträffar som socialtjänstchef under en lång period. Alla dessa faktorer har påverkat det svaga samarbetet. Enligt skolchefen finns det dock en förhoppning och en ambition att samarbetet ska bli bättre. Samverkan sker även med specialpedagogiska myndigheten. Kalix kommun har projektanställt en person för att hitta förbättringslösningar på samverkansfronten eftersom det finns ett behov av ökad samverkan med socialtjänsten.

Skolinspektionens bedömning

Huvudmannen och skolan har ett väl fungerande samarbete, gällande såväl stöd till rektor som insatta åtgärder för elever med hög frånvaro. Väl fungerande rutiner finns gällande anmälan och utredning av elever med hög frånvaro.

Huvudmannen behöver dock förbättra uppföljningen av vidtagna åtgärder för elever som anmälts till huvudmannen, så att de verkligen leder till ökad närvaro för eleverna och att eleverna ges förutsättningar för lärande.

Huvudmannen behöver således analysera och utvärdera resultatet av insatta åtgärder för elever med hög frånvaro och hur de lyckats nå målen för utbildningen samt redovisa om elevens frånvaro minskat eller om eleven återgått till skolan.

Huvudmannen behöver även se till att samarbetet med socialtjänsten förbättras så att alla elever ges det stöd de behöver för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Att följa upp kvaliteten i arbetet med att främja närvaro och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁷ anger att huvudmannen systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen med inriktningen mot de mål som finns för utbildningen. Vidare ska huvudmannen vidta nödvändiga åtgärder om det finns brister i verksamheten. Hemkommunen ska även se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola får utbildning. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁸ bör analyser av skolornas arbete med frånvaro utgöra underlag för huvudmannens kvalitetsarbete. *Forskning och beprövad erfarenhet*⁹ pekar på att ett systematiskt arbete med insamling av frånvarostatistik, analys och åtgärder för tidig upptäckt av elevers frånvaro har betydelse för att öka närvaron. Vidare visar forskning och beprövad erfarenhet på vikten av samverkan mellan aktörer på kommunal central nivå samt mellan myndigheter och verksamheter.

Inom bedömningsområdet granskas huvudmannens kvalitetsarbete med fokus på att främja närvaro och åtgärda frånvaro. Granskningen omfattar huvudmannens uppföljning av skolornas frånvaro, analyser och utvecklingsbehov.

Inom bedömningsområdet granskas hemkommunens ansvar för att elever i fristående skolor deltar i undervisningen och att det för dessa elever finns en organisation för samverkan med andra myndigheter och verksamheter.

Kommunens/Huvudmannens kvalitetsarbete

Kalix kommun har en samlad bild över frånvarosituationen både på individ- och skolnivå. Flera gånger varje termin redovisas frånvaron från skolan till

⁷ Skollag (2010:800)

⁸ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁹ Se referenslista

utbildningsnämnden, och huvudmannen kan även vid behov gå in i datarapporteringssystemet och få en aktuell bild av respektive skola och enskilda elevers frånvaro. Huvudmannen uppger att hon har sammanställningar från varje skolenhet med frånvaron, därefter lyfts framgångsfaktorer och hinder i detta arbete fram. Huvudmannen redovisar dessa vidare till nämnden. För att utveckla verksamheten uppmanar huvudmannen rektorer, som ett led i det systematiska kvalitetsarbetet att analyserar frånvaro på respektive enhet och beskriva åtgärder, framgångsfaktorer och eventuella hinder för att lyckas med att komma till rätta med problematiken för eleverna som är frånvarande. Huvudmannen informerar vidare personalen på skolenheterna om att det är viktigt att de agerar så fort de ser tecken på att en elev börjar vara borta.

Kalix kommunen har inte några tydliga övergripande mål när det gäller att främja närvaro eller förebygga frånvaro, men skolchefen anser att kommunens olika pågående projekt och satsningen på specialpedagoger främjar elevernas närvaro.

Den skola med fristående huvudman som finns i kommunen anmäler till nämnden om någon elev har hög frånvaro. Kommunen har fungerande rutiner och insyn gällande de elever som fullgör skolplikten i fristående skolor, och uppger att det, via rutinerna är säkerställt att den fristående huvudmannen tar sitt ansvar. När det gäller friskolornas tillgång till elevhälsan uppges det att den tjänsten köps in av den centrala elevhälsan.

Skolinspektionens bedömning

Kalix kommun har en samlad bild över frånvarosituationen både på individ- och skolnivå. Kommunen kan dock förbättra kvalitetsarbetet genom att mer systematiskt följa upp skolornas resultat av arbetet med att främja närvaro och åtgärda frånvaro. Kommunen kan även förbättra uppföljningen av elevhälsans arbete på skolorna och den samverkan som finns med andra myndigheter, som visat att behov av utveckling och förbättrat samarbete krävs.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Därtill kan granskningen bidra till att tydliggöra olika kvaliteter i arbetet med att elever ska fullfölja sin utbildning. För de huvudmän och skolor som granskas förväntas granskningen mer omedelbart leda till att:

- Huvudmannen uppmärksammas på det ansvar den har för att säkerställa alla elevers rätt till utbildning.
- Skolans arbete med att främja närvaro och åtgärda frånvaro förbättras.

Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9 och utgår från följande frågeställning:

Genomförs utredningar och vidtas tidiga åtgärder av sådan kvalitet att eleverna kan genomföra sin utbildning?

Fokus i granskningen är huvudmannens och skolans främjande, utredande och åtgärdande arbete.

Metod och material

För att få en så god bild som möjligt av hur skolan arbetar med granskningens frågeställningar har intervjuer genomförts på såväl skol- som huvudmannanivå. Då projektets frågeställningar innebär att komplexa frågor ska besvaras har intervjuer valts som central informationskälla. Utöver intervjuer har granskningen utgått från dokument.

Intervjuer har genomförts med företrädare för kommunen, huvudmän för fristående skolor, rektorer, elevhälsopersonal, lärare och elever. Intervjuer med elever har huvudsakligen gett information om skolans främjande och förebyggande arbete. Övriga intervjuer har utöver dessa områden gett information om skolans utredande och åtgärdande arbete samt kvalitetsarbetet.

Inför granskningsbesöken har dokument samlats in från både skolor och huvudmän. Insamlade dokument, bl.a. åtgärdsprogram samt kommunens och skolornas redogörelser för arbetet med elever med hög frånvaro, har gett information till granskningen. Dokumenten har även utgjort underlag för fördjupande frågor vid intervjuerna.

Referenslista

Urval av centrala referenser

Fostvedt U, Nilsson Å och Pettersson A. (2011). *Gr Dropouts, kartläggningsrapport* http://grdropouts.se/sites/default/files/kartlaggningsrapport_DO.pdf

Jönsson, Annelis (1990). *Skolk – en forskningsresumé*. Skolöverstyrelsen. Metarapport nummer 1.

Skolinspektionen (2009). *Varannan i mål*. Rapport 2009:1.

Skolinspektionen (2011). *Skolpliktsbevakning 40–2010:268*.

Skollagen (2012:800). 2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, 3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen, 4 kap. Kvalitet och inflytande, 5 kap. Trygghet och studiero 7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning.

Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan*.

Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan*. Rapport 309.

Skolverket (2010). *Skolfrånvaro och vägen tillbaka. Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv*. Rapport 341.

Statens offentliga utredningar 2010:64 (2010). *Se de tidiga tecknen – forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola*. Delbetänkande av Utredningen om översyn av skolans arbete med utsatta barn.

Sveriges kommuner och landsting (2012). *Barnen i fokus. Exempel på förutsättningar för ett framgångsrikt stöd till barn och unga*.

Rapport

efter kvalitetsgranskning av
Rätten till utbildning på Manhemsskolan
i Kalix kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Manhemsskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Referenslista

Inledning

Skolinspektionen genomför under läsåret 2012–2013 en kvalitetsgranskning av *Rätten till utbildning - Grundskolans arbete för att främja närvaro och motverka frånvaro så att elever fullgör sin utbildning*. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9. Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Granskningen vid Manhemsskolan i Kalix kommun ingår i detta projekt. Kvalitetsgranskningen av rätten till utbildning omfattar cirka 20 skolor och huvudmän.

Manhemsskolan besöktes den 15 och 16 januari 2013. Ansvariga inspektörer har varit utredarna Karin Nilsson och Emma Steen. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor och huvudmän som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor och huvudmän. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Manhemsskolan

Manhemsskolan ligger i Kalix kommun i centrala Kalix. Skolan har ett upptagningsområde från kommunens samtliga 1–6-skolor. I kommunen finns även en fristående skola, Norrskenet med förskoleklass till årskurs 9. Manhemsskolan är en kommunal grundskola med årskurs 7–9, den leds av två rektorer med tydligt uppdelat ansvar. På skolan finns idag cirka 480 elever fördelat på 29 klasser. I varje årskurs är elevantalet högst 17 elever vars syfte är att ge elever

och lärare bättre förutsättningar och en lugnare arbetsmiljö. Personalen är organiserad i olika arbetslag. Varje elev har varsin mentor som de träffar varje vecka i anslutning till ett arbetspass.

Manhemsskolans lokala elevhälsa består av rektor, specialpedagoger, skolsköterska, studie- och yrkesvägledare samt kurator. Talpedagog, skolläkare och psykologtjänst köps in av skolan vid behov. Elevhälsoteamet har sammankomster varje vecka där olika elevärenden diskuteras.

Samverkan sker i Kalix kommun med elevhälsan, socialtjänst och hälsosjukvård enligt samverkansdokumentet kallat Norrbus. Norrbus innebär gemensamma riktlinjer för att samordna insatser kring barn och unga och deras familjer som är i behov av stöd från flera aktörer. Ett annat samverkansprojekt är PSYNK som är baserat på en överenskommelse mellan staten och Sveriges kommuner och landsting, om att förbättra och samordna insatser för att främja psykisk hälsa och effektivt möta och behandla psykisk ohälsa och psykisk sjukdom hos barn och unga.

Av skolans redovisning av genomsnittlig frånvaro för de senaste två månaderna framgår att cirka ett tiotal elever har haft en frånvaro om 2-4 timmar/vecka samt ett fåtal har haft en frånvaro över 4 timmar/vecka. Vidare framgår att det finns några enstaka elever på skolan med lång sammanhängande frånvaro.

Resultat

Att främja närvaro

*Skollagen*¹ anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. För eleverna ska det finnas personal inom elevhälsan som arbetar förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot målen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*² innebär främjande insatser att skolan arbetar övergripande och förebyggande för att öka elevernas närvaro och minimera frånvaro i utbildningen. *Forskning och beprövad erfarenhet*³ pekar på att elevernas arbetsmiljö har betydelse för att motverka att frånvaro uppstår. För barn och ungdomar som lever i utsatta situationer är skolans arbete för att främja närvaro av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas skolans arbete med att organisationen, lärandemiljön samt den sociala och fysiska miljön ska stödja närvaro. Granskningen omfattar

¹ Skollag (2010:800)

² Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

³ Se referenslista

också elevernas delaktighet i arbetet. Vidare granskas elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete med att stödja elevernas närvaro.

Skolans främjande och förebyggande arbete

I de intervjuer som genomfördes i samband med granskningen framkommer att merparten av eleverna på Manhemsskolan trivs på skolan och de känner sig trygga. Detta bekräftas även av skolans egen elevenkät där det framkommer att eleverna tycker att Manhemsskolan är en trygg skola. Vidare uppger eleverna att de även känner tillit till sin handledare och att det är ett öppet och tillåtande klimat. Varje lärare har hemklassrum, vilket innebär att lärarna alltid är i samma klassrum och eleverna vet var de kan finna den lärare som de söker. Enligt rektor bidrar det till ett förbättrat lärande och arbetsmiljö för både elever och lärare. Små klasser ger även större möjligheter i mötet mellan lärare och elev. Rektor upplever en större harmoni i klassrummen och även på rasterna vilket påverkar skolan som helhet. Samtliga elever på Manhemsskolan har en egen dator, vilket enligt rektor och lärare bidrar på ett positivt sätt till att främja närvaron. Alla dessa insatser har bidragit till en trevligare och lugnare miljö på skolan.

I samband med att kommunens alla högstadieskolor sammanfördes till en, satsade kommunen på inomhusmiljön på Manhemsskolan vilket resulterade i att skolan idag har en trevlig entré, trivsamma klassrum och även lite skadegörelse. Skolans lokaler beskrivs av såväl lärare, rektorer och elever som mycket trivsamma. På rasterna uppehåller sig eleverna vid entrén där det finns bord och bänkar att sitta vid och där eleverna även kan arbeta. I anslutning till detta ligger skolans cafeteria och matsal. Det finns dock önskemål från elevernas sida att det skulle finnas fler rastaktiviteter, exempelvis fler ställen där man kan spela spel eller andra liknade aktiviteter. Eleverna uppger att elevdatorerna har bidragit till en lugnare och tystare skola eftersom flertalalet av eleverna sitter med sin dator på rasterna.

Manhemsskolan arbetar förebyggande och åtgärdande mot all form av diskriminering och kränkande behandling. En insats är att skolan arbetar efter HUS-modellen vilket innebär i korthet att det regelbundet görs en kartläggning var på skolan det eventuellt kan finnas riskområden, där det kan förekomma kränkningar eller andra incidenter. Manhemsskolans arbetar även aktivt med att planen mot kränkande behandling ska vara ett levande dokument, och väl förankrat hos eleverna. Likabehandlingsgruppen har sammankomster var tredje vecka. Ytterligare en åtgärd som främjar närvaron är att skolan har samverkan med socialtjänsten och Barn- och ungdomspsykiatrien genom Norrbus,

med syfte att få gemensamma riktlinjer för samverkan kring barn och unga med sammansatta behov, tillsammans med kommunerna i Norrbotten och Norrbottens läns landsting.

Ett exempel på främjande åtgärd för att minska frånvaro på skolenivå är att vid schemaläggningen försöka minimera antalet håltimmar. De håltimmar som förekommer har skolan medvetet lagt på morgonen eller i slutet på dagen för att minimera risken för frånvaro. Om det förekommer håltimme i någon årskurs är det i regel i samband med elevernas språkval eller i ämnet idrott och hälsa. Det förekommer att enstaka elever som åker skolbuss till och från skolan ibland väljer att ta en tidigare buss hem på grund av att den sista bussen går hem senare. Detta får till följd att dessa elever ibland missar dagens sista lektion. Lärarna och rektor är medvetna om detta och har påtalat det till elevernas vårdnadshavare. Denna förekomst utgör dock inte något mönster i skolans egen analys av frånvarostatistik och förekommer inte ofta och endast av enstaka elever enligt rektor.

Manhemsskolans samtliga elever har möjlighet att återkommande varje vecka efter lektionstid återhämta lektioner om de har varit frånvarande eller av någon annan anledning missat undervisning en så kallad Bonustid.

Kalix kommun har anställt verksamhetsutvecklare i skolan, som på rektors uppdrag ska arbeta direkt tillsammans med pedagogerna i klassrummen med hjälp och stöd i arbetet. Exempelvis läs- och skrivsvårigheter, matematik, NO och teknik, en individualisering av undervisningen men även trygghet och studiero som är en viktig del av att främja närvaron. Syftet med verksamhetsutvecklare i praktiken, som det kallas, är att utveckla verksamheten på många olika sätt, ett av sätten är att via verksamhetsutvecklarna stötta, handleda och ge feedback till andra pedagoger och arbetslag när behov av vägledning finns. Rektor ansöker om detta stöd hos huvudmannen.

I intervjuerna framkommer att den ströfrånvaro som förekommer på skolan är något mer vanlig i årskurs 9 jämfört med årskurs 7 och 8. Den frånvaro som förekommer är enligt rektor inte kopplat till någon speciell lärare eller något speciellt ämne. En förklaring som ges är att de tror att eleverna är mer skoltrötta i årskurs 9. De elever som inte är närvarande på lektionerna uppehåller sig i stället ute i korridorerna, flertalet av dessa elever går i årskurs 9 och någon enstaka från årskurs 8. Det framkommer att lärare försöker att få dem in på lektionerna, men de säger samtidigt att det är en stor skola med många elever och därför kan det vara ibland svårt att veta om de har lektion eller inte. Vårdnadshavarna informeras alltid om att deras barn väljer att sitta ute i korridorerna.

na istället för att vara närvarande på lektionerna, och är delaktiga i de åtgärder som skolan sätter in för att komma tillrätta med problemet.

Gällande elever med hög frånvaro uppger rektor att det ofta är en komplex bakomliggande problematik och att skolan i de fallen samverkar med externa partners. Rektor har god vetskap om vilka elever som är frånvarande och specifika åtgärder sätts in för varje enskild elev. Ingen elev på Manhemskolan är frånvarande utan att skolan vidtar åtgärder uppger rektor.

Av granskningen framgår vidare att det i ämnet idrott och hälsa i viss mån förekommer frånvaro i något högre grad jämfört med övriga ämnen. Gällande detta ämne förekommer det att eleverna kommer till lektionerna men utan att ha med sig idrottskläder, vilket gör att eleverna exempelvis får gå på promenad eller göra teoriuppgifter istället för att delta i ordinarie lektion. Orsaken kan vara att vårdnadshavarna sjukanmäler eleven från endast den lektionen på hela dagen eller att eleven själv inte har med sig ombyte. Skolan arbetar aktivt med detta, genom att i sin egen kvalitetsredovisning analysera och sätta in individuella åtgärder. Idrottslärarna på Manhemskolan är mycket bra på att individuellt anpassa insatser och åtgärder för enskilda elever i ämnet med mycket god framgång. Måluppfyllelsen har ökat under senaste åren med hjälp av dessa insatser. Förekomsten har även tagits upp på skolrådsmöten med vårdnadshavarna där skolan informerat om vikten av att alltid ha idrottskläder medtagna, samt att alternativa arbetsuppgifter alltid finns om eleven inte kan delta i de fysisk ansträngande uppgifterna i ämnet. Enligt skolans egen uppföljning och utvärdering så har vårdnadshavarna blivit bättre med att inte sjukanmäla sina barn på idrottslektionerna. Detta ser rektor och lärare som mycket positivt.

När det gäller elevinflytande uppger eleverna att det varierar mellan olika lärare. Många av eleverna säger att de ibland får vara med att bestämma olika arbetsformer och arbetssätt, ibland också om de vill göra ett prov skriftligt eller muntligt. Rektor uppger att detta är ett utvecklingsområde och att lärarna måste sätta ord på vad de gör för att tydliggöra arbetet med inflytandet för eleverna. Skolans egen årliga utvärdering genom enkäter visar att majoriteten av eleverna anser att de har ett bra inflytande över undervisningen.

Manhemsskolan dokumenterar elevernas frånvaro i ett datarapporterings-system. Där har även vårdnadshavare möjlighet att logga in i systemet och anmäla och följa sitt barns frånvaro. Vårdnadshavaren får dagligen mail, sms eller telefonsamtal i de fall en elev har ogiltig frånvaro. Får inte skolan kontakt med vårdnadshavaren görs anmälan direkt till socialtjänsten. Har eleven fler än tre frånvarotillfällen per månad tar mentor en personlig kontakt med vårdnadsha-

varna. Vid frånvaro fler än fem gånger/månad görs en anmälan till rektor. Rektorerna uppger att de har god överblick och att det är ett väl fungerande system där de med jämna mellanrum går in i systemet för att få kännedom om hur frånvaron ser ut på skolan. Vid Manhemsskolan är det elevernas mentorer som ansvarar för att följa upp och rapportera elevernas frånvaro. Rektor delger nämnden varje månad statistik över frånvaron. Rektor ska då också kunna redovisa vilka insatser som satts in för eleven. Sena ankomster nämns inte som något problem vid skolan och dessa rapporteras också in i systemet med antal minuter, när de förekommer.

Elevhälsoteamet på Manhemsskolan har fasta mötestider varje vecka där de följer en dagordning, där olika elevärenden tas upp. I varje arbetslag finns en specialpedagog. Enligt de intervjuade fungerar det mycket bra och specialpedagogerna är alltid tillgängliga, vid funderingar eller rådfrågning. Positivt är också att de tre specialpedagogerna har olika inriktningar. Eleverna på Manhemsskolan känner väl till elevhälsan och uppger att det alltid finns någon vuxen att vända sig till.

När det gäller samarbetet med vårdnadshavare uppger skolans personal att flertalet är engagerade och det förs en bra dialog. Vårdnadshavarna tar ofta kontakt med mentor eller rektor. Det finns dock enstaka vårdnadshavare som är svåra att nå, som väljer att inte svara i telefon, eller på mail. De uteblir även i regel från föräldramöten. Lärare menar att i dessa fall är det av yttersta vikt att skapa en god relation och visa att man är entusiastisk. Det är även viktigt att ringa till vårdnadshavare med positiva upplysningar som eleven uppvisat i skolan. På så sätt bygger man goda relationer och stärker självförtroendet hos såväl elev som vårdnadshavare.

Som tidigare nämnts har samtliga elever på Manhemsskolan egen dator, vilket enligt rektor och lärare bidrar positivt sätt till att främja närvaron. Om eleverna missbrukar detta förtroende genom att exempelvis sitta och spela spel på lektionstid eller om eleverna har hög frånvaro får de inte behålla sin dator. Det framkommer att eleverna mycket angelägna om att få behålla sin dator och de väljer att vara på skolan och att vara på lektionerna. Enligt eleverna förekommer det dock att elever missbrukar förtroendet utan att lärarna upptäcker det.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen anser att Manhemsskolan arbetar i mycket hög grad med att skapa en miljö för eleverna som främjar närvaro. Rektor bedriver ett medvetet arbete gällande att främja närvaron genom att tidigt uppmärksamma elever

med begynnande ströfrånvaro. Skolan följer upp elevernas närvaro och vidtar åtgärder på individnivå för att komma till rätta med frånvaron när den upptäcks. För att ytterligare förbättra det främjande arbetet kan Manhemskolan fortsätta med att stärka elevernas inflytande över sin egen undervisning och arbetsformer.

Att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁴ anger att rektorn ska se till att utreda orsaken till frånvaro för elever med hög frånvaro. Rektorn ska vidare vid behov sätta in åtgärder med utgångspunkt i den genomförda utredningen samt följa upp de åtgärder som vidtagits. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁵ syftar utredningen till att ge en bild av orsaken till frånvaron. Lärarna bör framför allt fokusera på skolrelaterade orsaker till frånvaron, men också uppmärksamma andra orsaker. Elevhälsans utredning kan omfatta såväl skolrelaterade som andra orsaker. *Forskning och beprövad erfarenhet*⁶ pekar på att en elevs frånvaro kan bero på faktorer som är kopplade såväl till skolan som utanför skolan. För att kunna utreda och hitta fungerande lösningar för elever med hög frånvaro och komplex problematik måste det finnas en organisation för samverkan mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri. Samverkan med eleven och elevens vårdnadshavare är också av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas kvaliteten i det utredande och åtgärdande arbetet samt resultaten av insatta åtgärder på individnivå. Granskningen omfattar även skolans samverkan med elever och vårdnadshavare. Vidare granskas samarbetet mellan elevhälsans personal och lärarna samt om det finns en fungerande samverkan mellan elevhälsa, socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Skolans utredande och åtgärdande arbete

På Manhemsskolan anmäls elever med hög frånvaro till rektor. När en lärare känner oro för elevens frånvaro ska mentor meddela rektor. Därefter informeras elevhälsan. Elevhälsan träffas två timmar per vecka där bland annat närvaron är en ständigt återkommande punkt, men även andra akuta elevärendet tas upp på denna sammankomst. Enligt de intervjuade är det av yttersta vikt att alla professioner som finns på skolan tidigt samarbetar i aktuella elevärenden. De uppger vidare att redan när eleverna är i mellanstadieåldern måste man identifiera och analysera om eleven har frånvaro. Det är angeläget att tidigt ta

⁴ Skollag (2010:800)

⁵ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁶ Se referenslista

kontakt med vårdnadshavare och andra som finns i elevens vardag, när läraren känner oro, för att öka medvetenheten hos alla inblandade parter. I intervjuerna framkommer att lärarna är noga med att rapportera frånvaro och enligt rektor agerar skolan så fort en elev börjar uppvisa en oroande frånvaro.

Vid varje skolstart informerar rektor elever och vårdnadshavare om vikten av att eleverna är närvarande på skolan och vilka konsekvenser som kan uppstå om de inte är närvarande. De blir även informerade om skollagen, vilka regler som gäller angående ledighetsansökan med mera. Enligt rektor är det viktigt att elever och vårdnadshavare får denna tidiga information så att alla vet vilka regler som gäller. Manhemsskolan har skärpt reglerna kring detta och blivit mer restriktiva och ger inte ledigt om eleven riskerar att inte nå kunskapskraven samt att skolan kräver läkarintyg vid långvarig sjukfrånvaro. Något som visat sig ha en positiv inverkan eftersom frånvaron minskat. Det förekommer dock att eleverna ändå tar ledigt trots att ledigheten inte är beviljad och vårdnadshavaren sjukanmäler eleven.

När det förekommer frånvaro på skolan är den första utredning som görs samtal med rektor, elev och vårdnadshavare. Därefter sker samverkan med elevhälsan beroende på vad utredningen visar. Om det av utredningen framkommer att det kan finnas andra orsaker till elevens frånvaro tas kontakt med socialtjänst eller barn- och ungdomspsykiatri.

För de elever som har haft lång frånvaro eller de som riskerar att inte nå kunskapsmålen finns det på skolan en så kallad resursgrupp. Denna grupp är bemannad med olika professioner så som specialpedagoger, fritidspedagoger samt lärare med olika ämneskompetenser beroende på vilket ämne den eleven behöver undervisning i. I resursgruppen är det begränsat antal elever och det är rektor som beslutar vilka elever som erbjuds placering där och under hur lång period. Målsättningen är att eleverna som under en period är i resursgruppen ska tillbaka till sin ursprungsklass.

Åtgärdsprogram upprättas för varje elev med hög frånvaro tillsammans med rektor, elev, föräldrar och elevhälsoteam. De åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av visar att kartläggning, utredning, konkreta insatser, uppföljningar för att öka elevens närvaro och möjlighet att nå kunskapskraven har gjorts. För de elever som har åtgärdsprogram görs uppföljningar enligt skolans rutiner kontinuerligt och om insatta åtgärder inte leder till nya resultat vidtas nya åtgärder. Rektor tillsammans med ansvarig handledare gör uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammet. Rektor uppger att skolan inte har någon gemensam sammanställd analys av det totala frånvaroresultatet för skolan,

däremot så följer rektor upp och analyserar varje enskilt ärende på individnivå för att se hur skolan lyckas lösa frånvaroproblematiken. På detta sätt får rektor även en framtidsprognos för eleven.

Rektor, lärare och elevhälsan har ett väl fungerande samarbete på skolan. Elevhälsoteamets insatser består av undervisning av specialpedagoger samt samtal med någon övrig profession inom elevhälsoteamet. De åtgärder skolan sätter in för att stödja elevens kunskapsutveckling i samband med en elevs frånvaro, är till exempel särskilt stöd av en specialpedagog. Det kan även innebära anpassad studiegång för några enskilda elever eller deltagande i särskild undervisningsgrupp. Skolan har även hämtat elever på morgonen för att få dem till att komma till skolan. Enligt rektor har skolan även arbetat aktivt med lärares bemötande gentemot elever med hög frånvaro. Det är av yttersta vikt att eleverna ska känna sig välkomna tillbaka till skolan oavsett hur lång frånvaron varit och även får ett gott bemötande av sina klasskamrater.

Samarbetet med polisen har tidigare fungerat mycket bra, men skolan saknar i dagsläget det kontinuerliga och vardagliga samarbetet med polisen. Enligt rektor kommer skolan att få en ny kontaktperson inom polisen som ska vara synlig och närvarande på Manhemsskolan.

Såväl lärare, elevhälsa som rektor uppger att samarbetet inte helt fungerar med socialtjänsten. De får inte tillräcklig information om vad som händer med överlämnade ärenden och varje ärende tar mycket lång tid att utreda och ingen regelbundenhet finns i form av kontaktpersoner. Detta upplevs som ett bekymmer från skolans sida eftersom varje timme är viktig för eleven i skolan. Att det är långa handläggningstider och väntetider förvärrar situationen för de frånvarande eleverna. I intervjuerna framkommer att det kan vara upp till två månaders väntetid för handledning från socialtjänsten. Lärare, elevhälsa och rektor upplever vidare att deras egna utredningar inte värderas när de överlämnas till socialtjänsten utan att de istället börjar om på nytt igen. Vilket är mycket tidskrävande och inte utgår från elevernas bästa, enligt skolan.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen finner att Manhemsskolan har bra och mycket väl fungerande rutiner gällande rapportering av elevers frånvaro och åtgärder därefter. Vid varje skolstart informerar skolan vårdnadshavare om vikten med närvaro. Skolan uppmanas fortsätta med det goda samarbetet som i övrigt sker med vårdnadshavarna.

De åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av visar att kartläggning, utredning, konkreta insatser och uppföljningar görs för att öka elevens närvaro och möjlighet att nå kunskapskraven. Manhemsskolan behöver dock analysera resultaten av insatta åtgärder för de elever med hög frånvaro och hur skolan bedömer att de klarat av att bryta frånvaroproblematiken för dessa elever.

Manhemsskolan måste tillsammans med huvudmannen förbättra samarbetet med socialtjänsten så att elever skyndsamt utreds och får den hjälp de är i behov av.

Att följa upp kvaliteten i arbetet med att främja närvaro och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁷ anger att rektorn systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen med inriktningen mot de mål som finns för utbildningen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁸ bör skolans analys av frånvaron utgöra underlag för rektorns kvalitetsarbete. *Forskning och beprövad erfarenhet*⁹ pekar på att ett systematiskt arbete med insamling av frånvarostatistik, analys och åtgärder för tidig upptäckt av elevers frånvaro har betydelse för att öka närvaron.

Inom bedömningsområdet granskas skolans kvalitetsarbete med fokus på att främja närvaro och åtgärda frånvaro. Granskningen omfattar skolans uppföljning av frånvaro, analyser och utvecklingsbehov.

Skolans kvalitetsarbete

Manhemsskolan registrerar frånvaron i ett datarapporteringssystem. Enligt rektor, lärare och elevhälsopersonal är det ett väl fungerade system och de uppger även att elevernas frånvaro minskat under året. En anledning till varför frånvaron minskat kan vara att det sker en direktrapportering vid frånvaro samt att personalen har en tydlig helhetsbild. En annan anledning som uppges är att frånvaron numera kan synas i elevernas betyg.

Rektor uppger att skolan bedriver systematiskt kvalitetsarbete dagligen. Det är ett område som är i fokus på alla elevhälsteams möten där alla elevärenden hanteras. Personalen dokumenterar, utvärderar, analyserar och följer upp alla ärenden och vidtar nya åtgärder då de ser att utvecklingsbehov finns för att nå bättre resultat. Utifrån detta kommuniceras det med personal och rektor lägger

⁷ Skollag (2010:800)

⁸ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁹ Se referenslista

upp strategier för fortsatta utvecklingsområden. Skolan redovisar inte i sitt kvalitetsarbete resultatet av insatta åtgärder för elever med hög frånvaro på skolenivå eftersom de inte vill peka ut enskilda elever utifrån beskrivna insatser, genom att det är en allmän handling. Rektor uppger att frånvaro alltid är en stående punkt som lyfts och kommuniceras på föräldramöten. Information går ut om skolan upplever problem med något som alla elever och vårdnadshavare behöver ta del av och vara delaktiga i. Vårdnadshavarnas delaktighet utvärderas löpande efter föräldramöten. I övrigt sker vårdnadshavares delaktighet kring frånvaro med berörda parter i varje enskilt elevärende. Kommunikation sker även dagligen med elever och vårdnadshavare genom skolans datarapporteringssystem.

Utvärdering av samarbetet med andra myndigheter görs gemensamt genom arbetet inom Norrbus i form av gemensamma träffar och intervjuer för att få underlag till förbättringsområden inom samverkan.

Resursgruppen på Manhemskolan utvärderas årligen på skolan. Skolan har rapporterat elever med hög frånvaro till huvudmannen, något annat resultat av skolfrånvaro och utvärdering av insatta åtgärder har inte rapporterats till huvudmannen. Rapporteringen från skolan till huvudmannen innehåller närvaroprocet och en beskrivning av pågående åtgärder eller om skolan gjort ett avslut för att eleven är åter i undervisning.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen anser att Manhemsskolan har fungerande rutiner när det gäller frånvarorapportering. Skolinspektionen anser dock att kvalitetsarbetet behöver förbättras så att det omfattar skolans främjande, utredande och åtgärdande arbete samt resultatet av detta. Enligt Skolverkets allmänna råd¹⁰, är det viktigt att rektorn har en samlad bild av frånvaron för att kunna göra en analys av skolans arbete med frånvaro. Rektor på Manhemskolan har en bild av hur frånvaron på skolan ser ut, men kan utveckla arbetet med att utvärdera och analysera sitt arbete i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodo-

¹⁰ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

ses. Därtill kan granskningen bidra till att tydliggöra olika kvaliteter i arbetet med att elever ska fullfölja sin utbildning. För de huvudmän och skolor som granskas förväntas granskningen mer omedelbart leda till att:

- Huvudmannen uppmärksammas på det ansvar den har för att säkerställa alla elevers rätt till utbildning.
- Skolans arbete med att främja närvaro och åtgärda frånvaro förbättras.

Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9 och utgår från följande frågeställning:

Genomförs utredningar och vidtas tidiga åtgärder av sådan kvalitet att eleverna kan genomföra sin utbildning?

Fokus i granskningen är huvudmannens och skolans främjande, utredande och åtgärdande arbete.

Metod och material

För att få en så god bild som möjligt av hur skolan arbetar med granskningens frågeställningar har intervjuer genomförts på såväl skol- som huvudmannanivå. Då projektets frågeställningar innebär att komplexa frågor ska besvaras har intervjuer valts som central informationskälla. Utöver intervjuer har granskningen utgått från dokument.

Intervjuer har genomförts med företrädare för kommunen, huvudmän för fristående skolor, rektorer, elevhälsopersonal, lärare och elever. Intervjuer med elever har huvudsakligen gett information om skolans främjande och förebyggande arbete. Övriga intervjuer har utöver dessa områden gett information om skolans utredande och åtgärdande arbete samt kvalitetsarbetet.

Inför granskningsbesöken har dokument samlats in från både skolor och huvudmän. Insamlade dokument, bland annat åtgärdsprogram samt kommunens och skolornas redogörelser för arbetet med elever med hög frånvaro, har gett information till granskningen. Dokumenten har även utgjort underlag för fördjupande frågor vid intervjuerna.

Referenslista

Urval av centrala referenser

Fostvedt U., Nilsson Å och Pettersson A. (2011). *Gr Dropouts, kartläggningsrapport* http://grdropouts.se/sites/default/files/kartlaggningsrapport_DO.pdf

Jönsson, Annelis (1990). *Skolk – en forskningsresumé*. Skolöverstyrelsen. Metarapport nummer 1.

Skolinspektionen (2009). *Varannan i mål*. Rapport 2009:1.

Skolinspektionen (2011). *Skolpliktsbevakning 40–2010:268*.

Skollagen (2012:800). 2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, 3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen, 4 kap. Kvalitet och inflytande, 5 kap. Trygghet och studiero 7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning.

Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan*.

Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan*. Rapport 309.

Skolverket (2010). *Skolfrånvaro och vägen tillbaka. Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv*. Rapport 341.

Statens offentliga utredningar 2010:64 (2010). *Se de tidiga tecknen – forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola*. Delbetänkande av Utredningen om översyn av skolans arbete med utsatta barn.

Sveriges kommuner och landsting (2012). *Barnen i fokus. Exempel på förutsättningar för ett framgångsrikt stöd till barn och unga*.